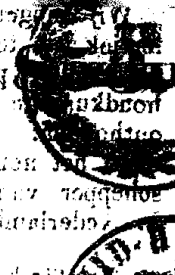

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIE.

Van één tot zes regels. f 1.00.
Voor elk regel meer. 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

WOENSDAG 30 NOVEMBER.

UITGEVERE DIRECTEUREN

JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden
Voor de overige steden des Rijks

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:

VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het starten van het
abonnement f 60, Ned. Cour.

De discussiën over de begrooting.

DE ONDEKKINGSEIS VAN DEN HEER GROEN.

Het is onmogelijk om, zelfs vlugtig, te wijzen op al de quaestien, die in de Tweede Kamer bij de behandeling der Begrootingswetten ter sprake werden gebracht. De Kamer zet haren arbeid met zooveel spoed voort — in drie dagen vier hoofdstukken met en benevens de algemeene discussiën! — dat men slechts bij enkele punten kan blijven stilstaan.

Waarom de tegenwoordige meerderheid der Kamer, die volgens den heer GROEN, de "nationale" en volgens den Minister van Justitie het ware "afdruksel" van de voorwaarde, nationale belangen aan de orde van den dag, zullen wij thans niet trachten te onderzoeken. Wij wenschen alleen de tegenwoordige discussiën over de begrooting vergeleken te zien met die van vorige jaren. De heer GROEN heeft dan ook, te regt meenen wij, dadelijk geklaagd over de "dorheid" van de Kamer. "Wij beleven heden" — zeide hij — "in de geschiedenis van ons Constitutioneel Gouvernement een merkwaardig verschijnsel... Het is ongehoord... niemand is ingeslagen bij het openen der zitting. Is dit goed, is het wenschelijk, is dit een bewijs van de levenskracht en deugdelijkheid van een constitutionnel staat?"

Tot wien heeft de heer GROEN het woord gericht? Vergat hij, dat hij niet meer sprak tot die Kamer, welke, volgens de *Nederlander*, alleen de wenken des Meesters gehoorzaamde; ofschoon zij dan toch bij de begrooting bijv. de Regering veelzijdig ter verantwoording riep? Vergat de heer GROEN, dat hij thans sprak tot "deze Kamer," volgens den heer VAN DOORN volop beproefde vaderlandsliefde; volgens den heer GROEN, de nationale; volgens den heer DONKER CURTIUS het afdruksel der Natie? Zou de Natie weinig overleven zijn, zoo weinige levenskracht bezitten, als waarvoor het ware afdruksel, volgens den heer GROEN, blijkt? Wij meenen het te mogen betwijfelen, en veeleer te mogen vragen: "Is het een bewijs van de levenskracht en de deugdelijkheid van deze Kamer?" Met zeldzaam geopenhardde onafhankelijkheid, die in "onoverdachtheid" wel haar bron kan gehad hebben, heeft de heer GROEN zelf voor het oog der Natie de meerdere voortreffelijkheid, de betere deugdelijkheid en de grootere levenskracht der tegenovergestelde rigting gekarakteriseerd. Wij wenschen op de geleevde spets, niets af te dingen.

Den heer GROEN zelven komt alle lof toe. Sedert April spreekt hij bijkans geheel alleen in de Kamer; zijne anti-revolutionaire medeleden lossen hem slechts af, om hem wat te kunnen; en alle vraagstukken van den dag, practisch en theoretisch, worden door de sprekers van de "Christelijk-historische school met een Protestantischen tint" beslist.

Vooraf heeft de heer GROEN zich, sedert April, zeer verdienstelijk gemaakt door zijne pogingen, om "de tegenovergestelde rigting" te vinden. In volharding en talent behoeft de heer GROEN, omtrent dit punt niet onder te doen voor kapitein M'CLURE, die tot opsporing van den noordwestelijken doortogt, thans in de ijs-schotsen van den noordpool zit vastgevroren. Voor de honderdste maal heeft de heer GROEN, nu bij de algemeene discussiën der begrooting, zich een doortogt trachten te banen, om de onbekende streken van de tegenovergestelde rigting, der Regering voor de Natie openbaar te maken. Het voorbeeld van den koeien kapitein M'CLURE heeft echter weinig indruk op den heer GROEN gemaakt. Terwijl de kapitein lange een anderen weg is doorgedrongen, tot hetzelfde punt, waar kapitein Ross is geweest en dus inderdaad den noordwestelijken doortogt vinden zal; wanneer het hem gelukt mogt uit de ijs-schotten te geraken, heeft de heer GROEN steeds op *denzelfden*, sedert April duizend-

maal ingeslagen weg zijne reis aanvaard. Wel zit de heer GROEN nu, gelijk kapitein M'CLURE in het ijs vast, tusschen den ministerieel klinklaak van den heer DONKER CURTIUS, het eenen, en den heer GROEN en zijne vrienden aan de Natie toe, het anderen, die tegenovergestelde rigting in het gezicht... maar de heer GROEN, die van het oude punt is uitgegaan, wordt ongevoelig tot dat punt teruggedreven, en de noordpool-expeditie van de tegenovergestelde rigting, is andermaal mislukt.

De groote fout van den heer GROEN, bij zijne ontdekkingreis begaan, is alzo geweest, dat hij die reis heeft aanvaard van datzelfde nietelike punt: "Er is eene verandering van Ministerie, en omtrent die gewichtige gebeurtenis is in deze Vergadering, uit een politiek oogpunt, nog nooit opheldering geschiedt." Zou de heer GROEN inderdaad gemeend hebben, dat hij, bij het koers zetten in die rigting, zich een weg zou banen door de onbekende streken der tegenovergestelde rigting? Zou hij, te goeder trouw, hebben kunnen meenen, dat het Ministerie thans opheldering zou willen geven van "die gewichtige gebeurtenis", waarbij — ondanks het beroep van den heer VAN HALL, op zijne "grijze haren" — de *drijfveeren* van de April-beweging "uit een politiek oogpunt" zouden moeten blootgelegd worden? Wij gelooven ook niet, dat de heer GROEN voor zich zelf die "ophelderingen" noodig acht; men mag onderstellen, dat die heer ze in genoegzame mate, zelfs reeds in de eerste dagen van April, bezaten heeft.

Maar nu de expeditie naar de rigting, zelve. Gij hebt niet gezegd — aldus spreekt de heer GROEN tot het Ministerie — "wacht op onze daden" en dat strekt u tot eere; maar laat ons nu niet wachten op uwe *wetten*; want dat zou op 't zelfde neerkomen; en als gij nu inderdaad wilt zijn van eene tegenovergestelde rigting, zeg mij dan eens even, hoe gij het 5de add. artikel wilt ten uitvoer leggen; hoe gij de wetten op het onderwijs, op het ambestuur wilt intrigen; of uwe verklaring van 26 April iets meer is geweest dan eene electorale krijgsmachine; hoe gij den Leviathan het staatsvermogen zult vernietigen, enz.

De heer GROEN, men ziet het, heeft de ontdekkingreis met moed aangevat en hij is tot in het hart van de tegenovergestelde rigting doorgedrongen. Iamersi, wanneer het Ministerie hem eenvoudig zal antwoorden, dat gedaan zal worden, en in hoe veelheid, welke de tegenovergestelde rigting, zullen strekken van de wetten op het onderwijs, op het ambestuur; hoe de verklaring van 26 April iets meer is geweest dan eene zinledige affiche en of buitengewone tooneelvoorstelling; met welke wapenen de "Leviathan", onder bijstand van den Minister van Oorlog, onder den voet zal worden gebracht... dan, victorie, is de expeditie gelukt!

De anti-revolutionairen, de meerderheid der Kamer, die de klappen van de Ministers, den Minister, gelijk het oog van kapitein M'CLURE aan het kompas, dat hem de ware rigting zal wijzen.

De rigting van de Regering — aldus de heer DONKER CURTIUS — kan zich splitsen in twee deelen. — Ten opzichte van de Grondwet acht dit Ministerie zich verplicht, de Grondwet, in den zin, waarin die in 1848 is gewijzigd, in toepassing te brengen. Welke rigting wijzen deze woorden aan in den mond van den heer DONKER, die in 1853 heeft ontkend wat hij in 1848, bij het vaststellen van de Grondwet, heeft bevestigd; en die dus zeer wel in 1854 weder kan loochenen wat hij in 1853 heeft verklaard? Is de heer GROEN aan het einde zijner ontdekkingreis?

Maar hier komt eene gewichtige verklaring. Ondanks de herziening der Grondwet, is het monarchaal beginsel der Grondwet van 1815 ongeschonden gebleven. Wie heeft ooit beweerd, dat door de herziening der Grondwet de Kroon der Nederlanden niet is en blijft opgedragen aan het Huis van Oranje? Waartoe anders de artt. 11—25 van de Grondwet van 1848? De heer

DONKER spreekt dus hier een "klinkenden" volzin, die niets beteekent; want zij geeft evenmin als zij zou kunnen ontnemen. Zij heeft alleen die beteekenis, dat de "Christelijk historische school met een protestantschen tint, getuig naar 'benedict' en met 'kolle phrasen' tevreden, op eene allergringste wijze gemystificeerd is. Of heeft de heer GROEN in de verklaring van den heer DONKER CURTIUS inderdaad huldiging van het "divin" der anti-revolutionairen gezien? Is de noordpool-expeditie gelukt?

Nog niet genoeg. De heer DONKER CURTIUS zegt: "De Koning besluit en de Ministers voegen hunne naamteekeningen daarnevens, om zich verantwoordelijk te stellen." De Ministers worden alzo, naar dit beginsel, verlaagd tot de rol van Commissien: het geliefkoosde idee van Koning WILLEM I, die, volgens graaf VAN DER DUIN, naar dezelfde leer, er geen bezwaar in zou gemaakt hebben om een "staknecht" met een ministeriële portefeuille te belasten. Wij hebben steeds gemeend en meenen nog, dat de Koning van een Constitutionnel Staat is het Hoofd, en dat de Ministers zijn de leden der Regering; dat die leden behooren voor te bereiden en voor te stellen; dat het Hoofd daarna bekrachtigt of weigert; maar niet dat de Koning zijne besluiten ter teekening toezendt aan personen, die zich Ministers noemen.

Wij hadden niet mogen onderstellen, dat de heer DONKER CURTIUS, uit liefde tot eene portefeuille en in den angst, om zich een tiental stemmen te zien ontvallen, zich eene rol zou hebben toegekend, waarvoor, naar het oordeel van Koning WILLEM I, een "staknecht" al de noodige vereischten bezat. Tot den heer GROEN echter rigten wij de vraag, of hij op die wijze den ministeriëlen werkring in een constitutionnel Staat begrijpt? Of hij zou durven verklaren, dat hij in deze ketterij van den heer DONKER, het kenmerk van de tegenovergestelde rigting heeft ontdekt?

Wat het beheer van zaken aangaat, meende de Minister van Justitie, dat alles zou kunnen worden afgehandeld en daar een brok te nemen uit gelden, welke er een lap te leggen op verondersteld. Volgens het Ministerie niet te veel regelen, het spreken van zelf, het werk is gemakkelijk, kan geen andere noodig maken, en bovendien Ministers die volgens den heer VAN DER DUIN, slechts 12,000 's jaars ontvangen, hebben niet te veel te werken. Zou de heer GROEN denken, dat onderwijs, ambestuur, het 5de add. art. enz. te regelen waren met hier en daar eene leemte aan te vullen of eene pleister vast te kleven? Meent de heer GROEN, die steeds op *beginzelen* wil gelet hebben, dat "partiele verbetering" in een *beginzelen* verandering kan brengen? Niets liever zal het ons zijn, dat de heer GROEN voor het oog der Natie, kon verklaren, dat, aldus te regeren, de tegenovergestelde rigting, der Regering, is ontdekt.

De heidzorg der Regering, die de Natie, der h. n. met het oog op de in de verklaringen van den heer VAN HALL beteekent dit: vooral de burger- en de arbeidende klasse niet verlichten van den druk der belastingen; zij dragen die lasten nog wel wat dragen; maar vooral meer geld geven aan de ambtenaren; meer geld aan de Ministers; veel meer geld aan de gezanten; veel meer geld geven aan die allen, opdat de naam van Nederland groot worde door de pracht van alpen, bals en kostbare hofintrigues al ware het ook, dat het volk van zijne beta broeds nog moet bestaan. Heeft de heer GROEN hierin de tegenovergestelde rigting ontdekt? Van het 5de add. artikel... niets. Van het... geen woord. Van het ambestuur... Van den verschrikkelijken "Leviathan"... Mijnheer GROEN, gij zit, gelijk kapitein M'CLURE, te midden van uwe ontdekkingen. Wij wenschen u, met het ware afdruksel der Natie, eene aangename overwintering.

derdaad thans zou terugdeinzen, om die organieke wetten over te gieten, hij dat Ministerie niet langer zou kunnen ondersteunen (wie twijfelt er aan?)

Als bewijs van de groote gebrekkigheid der kieswet, haalde de Spr. voorbeelden aan, waaruit blijkt, dat smidsknechten, ja zelfs kleermakersknechten als kiezers waren opgetreden, zonder daartoe bevoegd te zijn. Het ware te wenschen, dat op de geschiedenis der verkiezingen geene grootere vlekken kleefden. De heer VAN LIJNDEN overviel nu van het vermoogen van de partij der vrienden kunnen doen blijken, door eene daeromstreefde hand te geven voor een kieswet zonder gebreken, en ten gevolge waarvan noch roepelingen invloed konden uitoefenen, noch smidsknechten als kiezers optreden. De redenaar meende evenwel dit aan de Regering te moeten overlaten.)

Ook op de gewone wijze VAN LIJNDEN nog al wat aan te merken; en vooral woog bij hem de verwarring in de financiën, die al meer en meer zou ontstaan, naarmate de termijn van vijf jaren zou komen, binnen welken de belastingen zouden moeten hervormd worden. (De klage is, in den mond van den spreker te verwachten geweest; zij sluit aan bij de rigting, die reeds algemeen openbaar is, om rijk bezoldigden meer te bezoldigen en alles af te keuren wat strekken kan, om de burgerklasse te ontheffen. De jagtwet bleef niet minder onaangewettigd, ware de heer VAN LIJNDEN een triviale man, bij zoon die noemen een purlwerk; maar nu moest hij een zachtere uitspraak kiezen. Omtrent al deze wetten achtte de Spr. echter, dat "partiele verbetering" bijkans onmogelijk was; omdat het beginsel, waarop zij rusten, verderfelijk was. De heer VAN LIJNDEN vertrouwde dan ook, dat de Min. van Binn. Zaken spoedig nieuwe organieke wetten zou aanbieden. (Waarom niet?)

De heer TRN CATE betoogde de noodzakelijkheid, om voor geene uitgaven terug te deinzen, wanneer die besteed worden aan nuttige werken, aan de ontwikkeling van nijverheid, handel, productie en welvaart. Deze stelling tevens, dat de besteding van de inkomsten van de landbouw overdragen; dat volgens het budget slechts ondersteunt wordt, waar ondersteuning noodig is, zoodat eigen ontwikkeling niet wordt verdoofd, integendeel meer aangegiet. Over het algemeen trachtte de Spr. den Minister te verdedigen tegen de bedenkingen, die in het Verslag der Kamer tegen het hoofdstuk zijn gemaakt. De slotsom van Spr. redevoering is, dat de onpartijdigheid gebiedt, om, bij de ondersteuning van het Ministerie, ook te wijzen op eenige verlangens, die daarop nederkomen dat de Spr. bevoeld wenschen tot de kanalisatie te zien tot stand brengen tusschen Assen en Groningen en het spoorwagweg in Eriesland, Groningen en Overijssel. (Spr. als Groningen afgevaardigd.)

De heer RIJNSBURG vergaaf de taak der Regering bij die van den huysader, en toonde daardoor aan hoe de Regering verplicht was, om, alvorens tot schulddeeling over te gaan, de bronnen van welvaart te bevorderen en uit te breiden en door verlichting der lasten den werkring der arbeidende klasse lighter te maken. Spr. betoogde tevens, dat de Regering behoort meer gelijkelijk te verdeelen hetgeen zij uit 's lands kas verstrekt tot ondersteuning en tot stand bringing van openbare werken, enz. Vooral was dit, volgens Spr. meening, het geval met de schatten, die voor waterstaatswerken worden uitgegeven, waarvan bijv. de prov. Groningen nog kapig of niet bedield wordt.

De heer VAN LIJNDEN richtte het stelsel toe, dat door het vorig Ministerie was aangenomen, om al het noodgijkte bij te draagen tot bevordering van de nijverheid, de communicatiën enz.; maar ook hij achtte, dat men onpartijdigheid moest in acht nemen en dat de prov. Groningen, met betrekking tot de voordeelen, die omtrent dat onderwerp, andere gedeelten des Rijks genieten, stiefmoederlijk wordt behandeld.

De heer VAN GOLTSTEIN meende, dat de uitgaven van het hoofdstuk te laag waren opgevoerd, vooral wat betref de uitgaven van den waterstaat; en dat de posten van uitgaaf zelve te zeer bijeengetrokken waren, zoodat verschilsoortige uitgaven onder een en denzelfden post waren opgenomen. Hij achtte nogtans, dat hierin door de tegenwoordige regering reeds verbeteringen waren aangebracht; terwijl de voorgestelde uitgaven inderdaad veel voordeel voor het algemeene welzijn zouden opleveren. Hij kon dus voor het hoofdstuk niet meer gebrekkigheid betuigen; dan hij die ten. Ivoorige gade heeft kunnen oopen. Hijders wettelijke da spr. de klagen der afgevaardigden uit Groningen; en betoogde, dat deze ongelijke bevoordeeling het natuurlijke gevolg was van het stelsel, om door den Staat te doen vernigten, wat door de provincien of de gemeenten behoort te worden vernigt.

Voornameijk had de Spr. het woord opgevat, om het voetspoor, door den Heer VAN LIJNDEN betreden, te volgen. Daartoe las Spr. voor een fragment van het ministerieel programma van 26 April en vroeg nu de Regering, waarom ze nu voornemens was, om te verbeteren al het gebrekkige, dat volgens het Ministerie zelf, zich bevindt in de bestaende wetten? Gelijk de heer VAN LIJNDEN wees de Spr. op de Gemeentewet, die naar zijne meening, zich bevond in de Gemeentewet; en afschook overtuigd, dat de Minister geene nieuwe wet zou kunnen aanbieden, wenschte hij toch te vragen, of niet het beginsel van centralisatie en het bestuursstelsel uit de Gemeentewet konden geligt worden? De organieke wetten behieldde de Spr. als eene verandering, waarin de vijanden der Regering zich verschuilen, die haast te beschieten, en zolang die wetten niet worden veranderd, zal die Regering niet vaststaan, zal de oppositie niet ten onder zijn gebracht. (De heer VAN GOLTSTEIN heeft volkomen recht. Wil dese Regering op het kruisen en wil

deze Kamer staande blijven, aan het volk moet alles ontnomen worden, vooral het kiesrecht, door de Grondwet en het Ministerie THORBECKE geschonken; opdat alleen de hoogere standen meester blijven van het veld.)

De heer SCHIMMELPENNINGK VAN DER OIJZE achtte het inderdaad noodig, dat de provincie Groningen meer deel had in hetgeen de Staat bijdroeg tot openbare werken; maar hij verklaarde zich tegen het ponds-pondsgewijs verdeelen der bijdragen, aangezien zoodanige provinciale verdeling ten hoogste nadeelig zou zijn voor het algemeen welzijn.

De heer DONKER hoopte, dat de Kamer hem zal excuseren, dat hij niet eerder had gesproken (het is nog al wat arrogant!), maar nu moest hij toch verklaren, dat hij zich in de Aprilbeweging zeer verheugd had, vooral omdat zoo een voortreffelijk man, als de Minister van Binnenlandsche Zaken was, aan het bestuur was gekomen. Hij wachtte van hem veel goeds voor het land; van hem en zijne collega's was eens andere rigting te verwachten dan van de vorige regering.

De Voorzitter meende, dat de heer DONKER buiten de orde was en zich moest bepalen tot het hoofdstuk van Binn. Zaken; de heer DONKER verklaarde daarentegen, dat hij alleen langa dit aansloopje komen kon tot het vijfde hoofdstuk, en de heer DONKER ging voort, door te zeggen dat de Regering was geleid door Gods woord en dat de Regering was eene protestantsche.

De Voorzitter hield nu meenen, dat hij toch de vrijheid moest nemen te geloven, dat het V hoofdstuk volstrekt niets met « Gods woord » te doen had, waarop de heer DONKER beloofde zoo kort mogelijk te zijn. Met een geschreven speech in de handen en buiten staat iets anders te zeggen dan wat op het papier stond, was het natuurlijk, dat de volksvertegenwoordiger van Edam zich in een eenigzins moeilijken toestand bevond. De Kamer van hare zijde amuseerde zich perfect met deze « christelijk-historische redevoering, met een ietwat protestantschen tint.»

Na het overslaan van eenige blaadjes copij kwam de heer DONKER tot de slotsom, dat men van den tegenwoordigen Min. van Binn. Zaken niet mocht of kon verwachten wat gedaan was door den vorigen. (Dit gelooven wij ook.) Intusschen, zoo geheel gerust was hij toch ook niet over den heer VAN REENEN, want hij zag nog niets van de tegenovergestelde rigting. (Het is waarlijk om medeliden te krijgen, als men ziet, hoe de April-mannen rondtrasten en alle hoeken doorsnuffelen, om toch maar hun plechtanker te vinden, waaraan zij zich zullen kunnen vasthechten.) Thans gaat de Spr. over tot eene breedvoerige, maar minder aangename dissertatie over de verboden zwagerschap, volgens de bepalingen der Gemeentewet, alles, natuurlijk in verband met de leiding van Gods woord, waaronder deze Regering zich had gesteld.

De was hij niet, waaromtrent de heer DONKER verschrikkelijk bevreesd was. Het was het punt van de verkiezing, dat hij moest behandelen, want anders kon hij onmogelijk weder bij den Minister van Binnenlandsche Zaken te land komen. (Algemeen gelach.) De heer DONKER meende dan, dat het bestuur moest zorgen, dat er van de zijde der ambtenaren geen invloed werd uitgeoefend op de verkiezingen; maar hij hoopte, dat de Minister spoedig circulaire zou zenden, om dit te beletten. Hij vond het goed evenwel, dat de burgemeesters zich bemoeiden met de verkiezingen; om soms leiding te geven aan de kiesvergaderingen. (Wij gelooven den heer DONKER op zijn woord; maar weten eigenlijk niet, hoe de eene stelling met de andere te rijmen is.)

Ten slotte meende de Spr. toch iets te moeten zeggen over het Vde hoofdstuk, en dit was dat de cijfers zoo groot waren en de onderwerpen, daarin behandeld, zoo talrijk en gewichtig, dat uis er niets over kon zeggen.

(Hoe de heer Minister van Justitie DONKER CURTIS antwoordde, dat hij, neef, de heer DONKER, ook behoorde te spreken over de afdraken der Natie?) De heer DONKER, toen in eene historische beschouwing van debatten die plaats hadden over de Kieswet en van de daarop voorgestelde amendementen en subamendementen, met betrekking tot de kiesgerechtigtheid, van welke, nog al ook buiten de orde zijnde beschouwing de slotsom was, dat de Spr. wenschte, dat de bepalingen omtrent den uitslag der kiezers, in de kieswet worde gewijzigd, om de misbruiken weg te nemen die daarvan het gevolg zijn.

De heer DE KATZNER meende de Min., die altijd een getrouwe leermeester is, om de beginselen (die) niet te veranderen, maar te verbeteren, en dat het programma van 26 April jl. Alles beaamd de Spr. wat voorged was omtrent het gebrekkige van de organieke wetten; evenwel vond hij het heel goed, dat men de gebreken aanveer. Wellet, dat de Regering daardoor tot de verklaring kwam, dat herziening dringend noodzakelijk was, weshalve hij ook de vrijheid nam, ook eens een paar fouten aan te wijzen, die hij ontleende aan de provinciale wet. (Het is inderdaad zeer bevestigend, wanneer iemand, wiens arbeid door alle partijen als hoogstgebrekkig, als verre in het doel te kort schietende werd verworpen, die nooit iets tot stand kon brengen, zoo veel gebrekkigs kan vinden in den arbeid van anderen. Doch, ziedet tot het Vaderlands heeft nog al veel invloed ook op de ontwikkeling van den geest.)

De heer DONKER VAN PONDSEVELD vroeg alleen het woord, om nadere explicatie te vragen omtrent hetgeende de heer VAN LIJNDEN had gezegd, wat te ontmeegen was geschied met opzigt tot de verkiezingen. Spr. was nu nabij met de zaak bekend en meende, dat de heer VAN LIJNDEN de zaak geheel verkeerd had voorgesteld. De partij, waarop de Hr. v. LIJNDEN had gebeld en die zoo als bekend is een vonnis ten haren laste heeft gekregen, had in elk geval gehandeld naar het voorbeeld van de thans bovendrijvende

partij, die zich ten verleden jare van dezelfde lakenswaardige handelingen had schuldig gemaakt. De heer VAN LIJNDEN excuseerde zich, dat hij die niet geweten had; maar dat hij, in elk geval, zoodanige handelingen behoorde af te keuren.

De MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN verklaarde zich niet verwonderd, dat men gevraagd had naar de rigting, waarin hij dit depart. zou besturen. Hij wees op hetgeen den Min. van Justitie had gezegd. (De Min. van Justitie had verwezen naar den heer VAN HALL; de heer VAN HALL naar het programma van 24 April jl. enz.) Wat zijne bijzondere rigting betreft, hij had zich voorgenomen om veranderingen en wijzigingen te maken waar het noodig zal zijn; om de stoffelijke welvaart der Natie te bevorderen.

Ten aanzien van de aanmerkingen op de organieke wetten meende de Min. te moeten wijzen op de Mem. van Beantwoording, en dat de Regering alnog bleef bij hare verklaring, dat die wetten nog te kort hadden gewerkt, dan dat zij nu reeds tot eene herziening zou kunnen overgaan. Partiele verbeteringen zullen, waar het mogelijk is, aangebragt worden; maar de Regering acht den tijd niet geschikt, om over te gaan tot de herziening van die wetten waarvan het beginsel zou behooren te worden veranderd. De regering, meende de Min., was zich tot dusver volkomen gelijk gebleven met het oog op hare verklaring van 26 April, want zij had daarin geenzins beloofd nieuwe of veranderde wetten, zij had alleen betreurd, dat er enkele bepalingen in die wetten waren, welke, naar haar oordeel, niet in overeenstemming waren met de Grondwet. (Wat zal deze nadere explicatie bevredigend zijn voor de steegen overgestelde rigting?) Wat den centralisatie-geest betreft, die in de organieke wetten bestond, de Min. betreunde dijn en zou trachten daarin, door de uitvoering der wetten, zoo veel mogelijk te gemoet te komen. Aangaande den invloed van ambtenaren op de verkiezingen, waarvan de heer DONKER had gesproken, de Min. meende dat het ambtenaren dus ook burgemeesters vrij stond, om deel te nemen aan kiesvereenigingen.

Overgaande tot de beantwoording van de onderscheidene punten welke, met betrekking tot het Vde hoofdstuk zelf, waren behandeld, antwoordde de Minister, dat de klagen der Groningsche afgevaardigden was ongegrond; dat alleen de vraag, gold, wat is het algemeen belang, onderschiffig in welk gedeelte des lands het algemeen belang openbare werken vereischte. De stand der spoorwegen in de N. O. gedeelten des lands was, dat eene voorloopige toezegging aan eene tweede aanvraag was geschied; welke concessie zou strekken om den spoorweg te leiden tot de grenzen van Hannover, hebbende de Regering zich voorbehouden om aan de concessie de verplichting te verbinden, om den spoorweg aan te sluiten met den Rijnspoorweg. De heer SPOON VAN 'S GRAVESANDE drong op dit laatste punt zeer aan en hoopte dat die verplichting inderdaad werd gesteld.

De heer DE MAN ondersteunde mede den aandrang door den vorigen spr. gebest; om den Minister het gevraagd te doen beseffen van de aansluiting van dergelyken spoorweg met den Rijnspoorweg.

De heer THORBECKE zal niet treden in eene verdediging van af wat is opgenomen tegen hetgeen niet door een vorig ministerie, maar door eene vorige watgevande magt was gedaan. Hij zou ook niet aannemen, dat of gene nietwaardige uitdrukking, welke van dezen of genen spreker was ontvallen. Niets aangenaam zou hem zij, dan hetgeen men zijn werk noemde te zien verbeteren. Maar hij gaf in bedenking, of een bewijs, aangespoord mag worden om de rol te vervullen van resp. Indien toch volgende Kamer tekenen zouden spreken wat vorige Kamer hadden opgevoerd, wat zou het dan heet? Spr. zou de vraag niet doen, welke wet, bij hare invoering zonder gebreken was bevoonden; want het antwoord was telvel onbedeljk. Ook zou hij niet vragen, of er voor het vervolg niet genoeg was te doen, dan nu telkens op feilen terug te komen, in zoo ver een nader onderzoek nog moest bewijzen dat zij feilen waren.

De Spr. wist wel, dat men het manifest van 26 April trachtte te exploiteren; dan men er meer kracht, sterkere tint wilde aan geven, dan voordienog in de hedeeling der Regering scheen te liggen. Hij zou niet onderzeken of het gepast was, voor een nieuw Gouvernement, om op 26 April met de gelijke kritiek zijne regeringaden te nemen, alsof zij hij herinneren aan hetgeen de heer GORN gezegd had, namelijk, dat het programma van 26 April slechts was geweest, eene selectie van de voorstellen van de verkiezingen waren aangelegd en het programma heeft zijne werking gehad.

Spr. wees eindelijk, zonder thans in een opzettelijk onderzoek te treden omtrent de aangevoerde berwaren, op de strekking, die in al het gesprokene lag, namelijk reactie in alles, volde reactie.

De heer DONKER CURTIS beantwoordde den Heer THORBECKE kortelijk, doormits verklaard, dat het programma van 26 April moest in algemeene trekken opgeven, wat, niet het oog op de verkiezingen, de beginselen der nieuwe Regering zouden zijn.

De heer DE KATZNER achtte zich gelukkig reactionair genoemd te worden, indien dit beteekenen moest, dat men de feilen in de organieke wetten wilde verbeterd zien. De algemeene discussien werden alnu gesloten en art. 1 tot en met art. 43 aangenomen.

Morgen ten 11 ure voortzetting der discussie.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester van Vlieland L. Zanderdorp; tot burgemeester der gemeente Hellevoetsluis W. A. Tanckinck, onder bepaling, dat hij, alvorens als zoodanig in functie te treden, afstand zal moeten doen van de betrekking van secretaris der gemeente.

Z. M. heeft den heer A. A. Mooijaart, uit de betrekking van dijkgraaf van den polder Oud Noord-Beveland ontslagen.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester van Bunnik, Odijk, Rhijnauwen en Werkhoven; mr. Y. J. H. de Kock, thans burgemeester van Loenen en Loenersloot; tot burgemeester van Loenersloot mr. W. Nierstrasz, thans burgemeester van Renswoude; tot burgemeester van Westbroek en Achtienhoven W. J. Lagerweij.

Z. M. heeft de benoeming van den burgemeester van Stevensweert Th. den Ouden, tot secretaris der gemeente, bekrachtigd.

Blijkens aankondiging van de Regering is de lijn der Nederlandsche telegraaf-maatschappij, tusschen Amsterdam en het Nieuwediep, met den Rijkstelegraaf en door dezen, met de lijnen van het bijtenland in verbinding gesteld. Voor het overbrengen van een enkelvoudig bericht, tusschen Amsterdam en het Nieuwediep wordt een gulden betaald, terwijl verder de voorschriften worden gevolgd, die bij de Duitsch-Oostenrijksche telegraaf vereeniging in gebruik zijn.

De Minister van Financien, gelezen hebbende de missive van een der heeren arrondissements-directeurs der directe belastingen, enz., daarbij inlichting vragende nopens de wijs van het ten kohiere brengen van een aanslag in de personele belasting van een belastingsschuldige, welke, in den loop van het dienstjaar, zich met der woon in eene andere gemeente vestigende, in de termen valt van art. 27, § 2 der wet, wanneer namelijk in die gemeente de plaatselijke opcenten naar eene andere tax worden geheven, dan in de gemeente, welke hij heeft verlaten, heeft bij resolutie van 5 November j.l., n. 46, goedgevonden, den heer arrondissements-directeur te kennen te geven, dat, in het gestelde geval, en ook wanneer een schatplichtige, in den loop des jaars, in dezelfde gemeente, eene andere woning betreft, wier huurwaarde tot eene andere tax van gemeente-opcenten aanleiding geeft, de toepassing van art. 27, § 2, door het verschil in die tax, geene zwaarigheid kan ontmoeten, vermijst toch, ook bij zoodanig verschil, de primitive aanslag altijd moet blijven bestaan, en de berekening der opcenten alleen moet plaats hebben over het verschil in plus, dat de nieuwe aanslag met den primitiven in hoofdsom oplevert; de berekening der gemeente opcenten te bewerkstelligen naar de tax, welke de nieuwe woning medebrengt.

Tot deelneming aan het diner, hetwelk heden middag bij Z. M. den Koning zal plaats hebben, zijn de president en de leden van de algemeene Rekenkamer uitgenoodigd geworden.

HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik, benevens de jeugdige Prinses Maria, H.D. dochter, zijn heden ten 12. ure in goeden welstand van Berlijn in deze residentie aangekomen.

Op aanstaanden donderdag, den 1 December 1853, zal de gewone audientie van den Minister van Financien, en op aanstaanden Vrijdag, den 2 December aanst., die van den minister van Marine geen plaats hebben.

De Minister van Marine heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat volgens ontvangen mededeeling eener bekendmaking van de hoofdadministratie van de Oostenrijksche Keizerlijken marine te Triest, in dato 14 Maart 1853, alle vreemde zoo oorlog- als koopvaardij-zeil- en stoomschepen in eene haven of op eene reede van Oostenrijk ten anker liggende, van zons-opgang van den voortop zullen moeten voeren eene gewone brandende lantaarn, zoodanig, dat het licht uit alle richtingen te zien zij.

Het Handelsblad geeft een gunstig oordeel over van het Jaarboekje Holland, geredigeerd door van Lennep, te Amsterdam, bij de Gebrs. Kraay verschenen. Aan het slot van dit artikel zegt dat blad:

Bij het vernemen der zeldzame dichtelijke bewaakheden van den geliefden dichter, is het slechts te bejammeren, dat hij niet ook als lid der Tweede Kamer een even gunstig oordeel weet uit te lokken, maar dat hij door kwalijk geplaatste scherps, ongepaste vergelijking en onparlementaire koddigheid, ja wel den lachlust der Kamer en des lands eenige oogenblikken kan opwekken maar ver, zeer ver blijft beneden de waardigheid der vergadering, waarin het ons zijne wille leest hem eene plaats te zien innemen.

De 29e bevat een verslag van de plegtigheid, die den 23 in het seminarie te Breda heeft plaats gehad, waarbij door den Bisschop van Breda het pallium is uitgereikt aan den Aartsbisschop van Utrecht, zoodat als nu de rechte hand is gelegd aan de organisatie der R. C. Kerk in Nederland.

Volgens de A. O. zal de ontfaaning van het standbeeld van Koning Willem II op het buitenhof alhier, op 6 Dec. aanstaande plaats hebben, zijnde dit de dag, waarop wijlen die vorst in 1792 was geboren.

De graaf d'Algembe, oud-kamerheer van wijlen Z. M. Willem I, en ridder der orde van den Nederl. Leeuw, is te Brussel in den ouderdom van 87 jaren overleden.

Op de eerste sectie van den spoorweg van Antwerpen naar Rotterdam zijn de rails gelegd. Zaterdag heeft er reeds een proefrid plaats gehad.

Directeuren der te Rotterdam gevestigde Zuid-Hollandsche Maatschappij tot redding van schipbreukelingen hebben toegekend aan kapt. J. Key, voerende het Britsche harkschip William, van Harington naar Quebec de gouden medaille en vijf souverainen, om onder het scheepsvolk te verdeelen, voor het redden van de equipage van het Ned. kofschip Ida Uribina, kapt. J. J. Eijn, van Pekel A., bestaande uit 7 personen en aan kapt. W. Shank, van het Eng. schip Minerva, de zilveren medaille, wegens het overnemen van een gedeelte van het scheepsvolk van de Ida Uribina, uit gebrek aan proviand op de William. Beide medailles zijn van loffelijke getuigschriften vergezeld.

Z. M. korvet Pallas, die geheel opgetuigd was en waarvan men reeds bestemming en kommandant noemde, is plotseling op bevel van het ministerie geheel ontuigd geworden. Men meent, dat gemeld vaartuij voortaan te Vlissingen zal moeten dienen tot oefeningsbodem voor het leeren op- en aftuigen van schepen.

Op den 25 dezer werd de heer Vos, luit. ter zee 1ste kl. te Vlissingen op non-activiteit gesteld, benoemd tot instituteur aan de mil. academie te Breda, voor het onderwijs der aldaar studerende adelborsten, in te gaan met 1 Jan. 1854. De heer Vos is een zeer verdienstelijk zeeofficier.

Uit Hulst wordt ons van den 27 het volgende geschreven. De voorlezingen over den landbouw, door den heer van Geuns in dit distrikt te houden zullen alhier morgen een aanvang nemen, en vervolgens iederen maandag worden voortgezet. De voorlezingen zullen te Axel des Dingsdag en te Montnisse des Woensdags worden gehouden.

Onze correspondent te 's Bosch, meldt ons het volgende: De herstelling van het uitwendige gedeelte der Groote of St. Jans-kerk te 's Hertogenbosch, schijnt men thans krachtadig bij de hand te nemen. Honderde programmas der te dien aanzien uitgeschreven prijsvraag van het provinciaal genootschap van kunsten en wetenschappen van Noordbrabant zijn onlangs door geheel Nederland verzonden, en aan het ministerie van Belgie ter verspreiding geworden. De bouwmeesters van dit trotsche kerkgebouw, onwidersprekelijk het schoonste van Nederland, waren tot nu toe onbekend gebleven. Dr. Hermans, rector van het gymnasium alhier, moet in de archieven van het Illustre Lieve Vrouwe Broederschap de ontdekking daarvan gedaan en een charter gevonden hebben, waarvan de echtheid buiten twijfel getrokken wordt, dat behelst de namen van du Hamel, als bouwmeester der kerk, en van Heinsius, als bouwkundige over de daaraan behoorende kapel. Het bedoelde charter bevat bovendien menige bijzonderheden over de kerk, alles met redenen omkleed, en er blijkt mede uit, dat er reeds 2 kerken vroeger gestaan hebben, op dezelfde plaats waar de St.-Janskerk gesticht is. Deze vond is zeer gewigtig voor de belangrijke geschiedenis van dit kunststuk der middeleeuwsche oudheid.

Voor het dingen naar de bovenbedoelde prijsvraag schijnen vele kunstenaars terug te deinzen. Tot heden moet niemand dan de heer Veneman en de heer Buis, beiden te 's Bosch, de beantwoording der prijsvraag in handen hebben, kunnen wij echter reeds gerustelijk verklaren, dat de mededinging niet groot zal wezen.

Ten einde de prijsvraag van het provinciaal genootschap van kunsten en wetenschappen van Noordbrabant en de daaraan uitgeloopte premien te beter te kennen, en de mededinging te bevorderen, nemen wij dit op; zij luidt als volgt: Een plan van herstelling van het uitwendige der St. Jans kerk te 's Bosch, met inbegrip van de stijlen der hebramen, doch zonder den klokkentoren en de ten noorden en zuiden daarvan staande overblijfsels van eene oude kapel, maar met en benevens de kap of koepel van den middentoren. Waarvoor is uitgelooft door het genootschap, de gouden medaille, ter waarde van f 150 en daarenboven nog f 300, moettende de verhandelingen, die naar den prijs dingen, ingekomen zijn op 1 Dec. 1853. De provincie heeft aan den bekroonde bovendien nog uitgelooft de som van f 500, de stad 's Bosch f 500 en de kerk-fabriek f 700, makende dus te zamen f 2000 benevens eene gouden medaille.

Advertisement for shipping services from Rotterdam to St. Thomas, Curaçao, and other destinations. Includes an illustration of a ship and text: 'Te Rotterdam ligt lading naar St. THOMAS en CURAÇAO, voor PASSAGIERS en GOEDEREN om spoedig te vertrekken. Het Gezin Schoener Kofschip Nieuw. Te bevragen bij den Reeder H. VAN RIJCKEVORSE, of bij de Cargadoor KUYPER, VAN DAM & SMER. (200)'

Advertisement for 'Genezing door het DIERLIJK MAGNETISME'. Text: 'Onmiddellijke aanwending der Magnetische kracht op den lijder, tot herstel van zenuwziekten, inzonderheid van die, welke hunnen oorsprong hebben in aandoeningen van het zenuwgestel. Dagelijks te consulteren van des morgens 10 tot des namiddags 3 uren. Zuidwal No. 100 te 's Hage. SIEMELINK. Magnetiseur. (201)'

Advertisement for 'MAANDELIJSCH KRONIJK'. Text: 'Bij JOH. NOMAN EN ZOON te Zalk-Bommel, en Alom kan men inteekenen op den 2en Jaargang van de MAANDELIJSCH KRONIJK. GESCHIEDENIS VAN DEN DAG. Op den 20sten van elke maand ziet deze Kronijk met een fraai portret het licht. De aflevering met een portret, kost slechts een portret. Het beste bewijs, dat de eerste Jaargang van de Kronijk algemeen bevalkenis, ligt in het feit van de vele duizende inteekenaren, welk getal nog dagelijks vermeerderd. Tot drie malen, zijn de eerste nummers herdrukt moeten worden! Van den 1en Jaargang zijn nog slechts enkele complete exemplaren voorhanden, en alom gratis het prospectus. (202)'

Table titled 'Prijs-Courant der Effecten' showing market rates for Amsterdam, 29 November 1853. Columns include 'Nederland. Pct.', 'Russland.', 'Frankrijk.', 'Portugal.', 'Londen nieuwe.', 'Weldadigh.', 'LONDEN, Maandag 28 November.', 'PARIJS, Maandag 28 November.', 'WEENEN, Maandag 28 November.', 'MADRID, Vrijdag 25 November.' and 'Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Hage.'